

*Prof. dr hab. Marek Więckowski*  
*IGiPZ PAN, ul. Twarda 51/55*  
*00-818 Warszawa*

## OCENA DOROBKU NAUKOWEGO

**dr. Mateusza Rogowskiego**

### **W RAMACH POSTĘPOWANIA HABILITACYJNEGO W DZIEDZINIE: NAUK SPOŁECZNYCH, W DYSCYPLINIE GEOGRAFIA SPOŁECZNO- EKONOMICZNA I GOSPODARKA PRZESTRZENNA**

Recenzja została sporządzona na podstawie obowiązujących przepisów prawa – art. 221 ust. 4 Ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.)

#### **1. Podstawy formalne wykonania recenzji**

Kryteria do oceny prowadzonego postępowania habilitacyjnego dr. Mateusza Rogowskiego zostały określone w art. 219, ust. 1-3, ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm., dalej Ustawa). Podstawę formalną sporządzenia niniejszej recenzji stanowi Uchwała Rady Naukowej Dyscypliny Geografia Społeczno-Ekonomiczna i Gospodarka Przestrzenna Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu, nr 006/2025/2026, z dnia 18 listopada 2025 roku. Dokumenty formalne kandydata zawierają: wniosek o przeprowadzenie postępowania w sprawie nadania stopnia doktora habilitowanego, dane wnioskodawcy, autoreferat, wykaz osiągnięć naukowych oraz publikacje. Recenzent miał możliwość zapoznania się ze wszystkimi publikacjami kandydata.

Ponadto należy stwierdzić, że nie istnieją konflikty interesów, które mogłyby wpływać na obiektywną ocenę dorobku.

#### **2. Ocena osiągnięć naukowych**

##### **2.1. Osiągnięcie naukowe stanowiące podstawę ubiegania się w danym postępowaniu o nadanie stopnia doktora habilitowanego (art. 219 ust. 1 pkt. 2 Ustawy)**

Tytuł osiągnięcia: **Koncepcja diagnozy i łagodzenia nadmiernej turystyki w przyrodniczych obszarach chronionych**. Na osiągnięcie naukowe składa się cykl siedmiu recenzowanych artykułów naukowych. Wszystkie publikacje znajdują się w czasopismach wykazanych na liście czasopism naukowych i recenzowanych materiałów z konferencji międzynarodowych Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego (MNiSW; tj. zgodnie z załącznikiem do komunikatu MN z dnia 5. stycznia 2024 r.). Nie wszystkie artykuły są opublikowane w czasopismach zamieszczonych w Journal Citation Reports (JCR) – co w żadnym stopniu nie umniejsza ich wagi.

Przedstawiany temat badawczy ulokowany jest w dyscyplinie geografii społeczno-ekonomicznej i gospodarki przestrzennej. Celem głównym było opracowanie koncepcji czasoprzestrzennej diagnozy i łagodzenia nadmiernej turystyki (ang. overtourism) w przyrodniczych obszarach chronionych. Ogólnie należy stwierdzić, że opracowanie Habilitanta

jest ważne z naukowego punktu widzenia, bardzo aktualne a wykonaną pracę należy ocenić pozytywnie.

Największą wartością osiągnięcia są aspekty metodyczne w tym zastosowanie Metody Optymalizacji Nadmiernej Turystyki (ang. *Method of Overtourism Optimisation*) Na tej bazie autor stworzył system monitoringu zbierającego dane o ruchu turystycznym oraz Koncepcję planowania, wdrażania i funkcjonowania SMRT (System Monitoringu Ruchu Turystycznego). Bardzo dobrze i szczegółowo opisane są i uzasadnione etapy tworzenia oraz działania w/w procedur. Autor podkreśla, że SMRT generuje ciągłe serie danych pomiarowych które można zestawić w różnej rozdzielczości (od godzinowej do rocznej). Dane z wywiadów kwestionariuszowych przeprowadzonych we wszystkich porach roku kolejnych lat i mogły zostać porównane ze sobą z uwagi na wykorzystanie tego samego formularza wywiadu kwestionariuszowego. Wywiady kwestionariuszowe wśród turystów realizowane były techniką PAPI uzupełnioną techniką CAPI. Służyło to wstępnemu rozpoznaniu motywów, preferencji i zachowań turystów.

Habilitant w doskonały sposób omówił każdy z artykułów, podkreślając zarówno założenia przeprowadzonych analiz, jak też ich przebieg, efekty analizy oraz generalne osiągnięcie.

W pełni zgadzam się z Habilitantem, który osobno podsumował swój wkład w rozwój dyscypliny za który uważa **uzupełnienie i rozbudowę zagadnienia badań ruchu turystycznego w ramach geografii turystyki**, w aspektach:

**(1) diagnozy nadmiernej turystyki w przyrodniczych obszarach chronionych**, wraz z **opracowaniem i wdrożeniem sposobów jej optymalizacji** (łagodzenia) w zarządzaniu ruchem turystycznym i **analizą skutków** ich wdrożenia,

**(2) kreowania, wdrożenia i funkcjonowania monitoringu ruchu turystycznego** dostarczającego długoterminowej serii pomiarowej wysokorozdzielczych danych,

**(3) zdefiniowania sezonów i sub-sezonów turystycznych funkcjonujących w Polsce i zachodzących zmian w ostatnim dziesięcioleciu**, obejmując okresy przed-pandemiczny, pandemiczny i post-pandemiczny,

**(4) łączenia danych ilościowych z wynikami wywiadów kwestionariuszowych** charakteryzujących motyw, preferencje i zachowanie turystów.

W ramach przedstawionego osiągnięcia naukowego w aspekcie metodycznym dr Mateusz Rogowski opracował:

- koncepcję łagodzenia nadmiernej turystyki w przyrodniczym obszarze chronionym w postaci Metody MOO
- koncepcję monitoringu ruchu turystycznego w przyrodniczym obszarze chronionym, w formie MSTT
- nowe wskaźniki analizy ruchu turystycznego w oparciu o dane dzienne, umożliwiające wyznaczenie sezonów i sub-sezonów turystycznych: Wskaźnik Odwiedzających i Wskaźnik Sezonowości,
- metodykę przepustowości szlaków turystycznych.

W ramach przedstawionego osiągnięcia naukowego w aspekcie poznawczym dr Mateusz Rogowski:

- scharakteryzował ruch turystyczny w PNGS i opisał towarzyszące jemu konsekwencje, w oparciu o dane monitoringowe

- zdefiniowanie sezonów i sub-sezonów występujących w Polsce,
- określił wysoką czasową i przestrzenną koncentrację ruchu turystycznego będącą symptomem nadmiernej turystyki wynikającej z turystyki masowej
- zidentyfikował stopniowe zmniejszenie się sezonowości turystyki w parkach narodowych.

W ramach przedstawionego osiągnięcia naukowego w aspekcie aplikacyjnym:

- wdrożył Metodę MOO [A1] w PNGS która przynosi oczekiwane rezultaty, w postaci deglomeracji ruchu turystycznego poza najbardziej obciążone lokalizacje, przy jednoczesnej tendencji wzrostowej liczby turystów, na którą nie ma wpływu.
- wdrożył monitoring ruchu turystycznego SMRT [A2] w PNGS dostarczający od 2016 roku wysokorozdzielczych, automatycznych danych monitoringowych uzupełnionych danymi z badań społecznych wśród turystów i odwiedzających.
- przedstawił sposób łączenia danych ilościowych z czujników pyro-elektrycznych z danymi z badań społecznych celem szczegółowej charakterystyki ruchu turystycznego w parku narodowym, przez co dane się wzajemnie weryfikują, stając się bardziej wiarygodnymi;

Pomimo, iż badania w ramach osiągnięcia naukowego wykonano w jednym obszarze, można stwierdzić, że wypracowane **konceptje Metody MOO i Monitoringu ruchu turystycznego SMRT** są uniwersalne i mogą mieć szerokie zastosowanie w przyrodniczych obszarach chronionych, przy zastosowaniu wytycznych dostosowanych do danego obszaru.

#### UWAGI POLEMICZNE

Autor wykorzystuje stare i nie w pełni odpowiadające dzisiejszemu stanowi wiedzy definicje i założenia dotyczące „turysty”, „turystyki” a nawet „ruchu turystycznego”.

Prawdą jest, że koncepcja nadmiernej turystyki wynika z nurtu badań ruchu turystycznego obejmującego analizę danych ilościowych, jednakże „dane” opisujące motyw, preferencje i zachowania turystów są przeważnie materiałem jakościowym. Tym samym o omawianym zjawisku należy raczej mówić w szerszym kontekście niż tylko jako ilościowym (ilościowa analiza danych).

*Overcrowding* jednak należałoby tłumaczyć jako nadmierne zatłoczenie. W rozumieniu i interpretacji zjawiska nadmiernej turystyki – mimo wszystko – nie powinno się wyjaśniać jako przeludnienia (to pojęcie dotyczy innych zjawisk).

W przedstawionym opisie osiągnięcia, znajdują się pewne sprzeczności.

Autor stwierdza, że nadmierna turystyka to nadmierny wzrost liczby, gdy w innych miejscach stwierdza, że jest to przekroczenie pewnych ustalonych progów. Ponadto wątpliwa jest interpretacja dotycząca faktu, że „mieszkańcy ponoszą konsekwencje tymczasowych i sezonowych szczytów turystycznych, które spowodowały trwałe zmiany w ich stylu życia” w stosunku do obszarów przyrodniczych. Nie ma uzasadnienia jak to się odnosi do kwestii parków narodowych, czy szerzej obszarów przyrodniczych, na których nie ma zaludnienia / mieszkańców.

Autor wymienia liczne koncepcje (4.4.1.; 4.4.2.) dotyczące nadmiernej turystyki (nawet takie które nie zostały stworzone z myślą o tym zjawisku) i stwierdza, że „każda z powyżej wybranych koncepcji stanowi podstawę badań nad nadmierną turystyką”. Z oczywistych względów takie stwierdzenie może dotyczyć wielu zjawisk, ale po pierwsze tylko część z nich jest przydatna, po drugie należy stwierdzić w jaki sposób jest przydatna i dlaczego może

stanowić podstawę prowadzonych badań a po trzecie należy zaproponować własną interpretację, wybór do prowadzonej przez siebie pracy.

Mam wątpliwości czy przedstawiane ryciny (szczególnie ryc. 2; ryc. 3), jako pewnego rodzaju modele, lub bardziej uwarunkowania zjawisk, czy też ukazanie relacji są dość „płaskie i równoległe”. Każde z przedstawianych zjawisk, uwarunkowań jest zaznaczone oddzielnie, czyli rozłącznie, i w konsekwencji żadne z nich nie jest nawet częściowo zawierające się w innym – a świat nie funkcjonuje w ten sposób. Brak jest choćby ukazania relacji kierunkowych między omawianymi zagadnieniami.

Zaskakujące jest również przedstawienie stanu badań niemal wyłącznie w oparciu o stare publikacje. Za wyjątkiem własnej pracy i jednej z 2021 pozostałe publikacje, na które powołuje się Habilitant w tej części, pochodzą one sprzed 10, 20 i więcej lat. Stan wiedzy jednak powinien być oparty na publikacjach klasycznych (tu zgoda) ale z naciskiem na prace, które powstały w ostatnich 5 latach.

## **2.2. Pozostałe osiągnięcia naukowo-badawcze**

Poza przedstawionym w autoreferacie cyklem publikacji, pozostały dorobek lokuje w interdyscyplinarnych badaniach związanych z turystyką. W dorobku tym można wyróżnić kilka oddzielnych aspektów, do których należy zaliczyć:

- ruch turystyczny w obszarach górskich,
- uwarunkowania rozwoju geoturystyki,
- uwarunkowania rozwoju turystyki kulinarnej, ze szczególnym uwzględnieniem enoturystyki i turystyki piwnej,
- multisensoryczną percepcję krajobrazu.

W dorobku należy niewątpliwie docenić fakt, że prace są autorskie a w pracach wieloautorskich Habilitant jest pierwszym Autorem.

Pewnego rodzaju osiągnięciem oraz dowodem na rosnącą rozpoznawalność Habilitanta jest powierzeniu mu recenzowania artykułów do bardzo dobrych czasopism naukowych, m.in. do *Current Issues in Tourism*, *Journal of Outdoor Recreation and Tourism*.

## **3. Ocena aktywności naukowej realizowanej w więcej niż jednej uczelni lub instytucji naukowej**

Przedstawione staże i konsultacje są raczej konsultacjami niż stażami w klasycznym tego rozumieniu. 3-4 dniowy wyjazd trudno uznać za staż naukowy. Dwa dłuższe wyjazdy trwały po około 2 tygodnie. Są to zwykłe wyjazdy poznawcze, podczas których Habilitant próbował jednak wykonywać swoje prace badawcze. Należy oczywiście docenić aktywność w tym względzie – łącznie 6 wyjazdów. Niestety nie jest to działalność, którą można zakwalifikować do działalności w innych jednostkach, które powinny być jednostkami naukowymi. Ogólnie ten punkt jest bardzo słaby i należy go ocenić dość nisko w odniesieniu do wymogów habilitacyjnych.

Liczba i miejsca wystąpień na konferencjach są bardzo dobre (ponad 60 wystąpień).

Prace w zespołach badawczych są również raczej skromne. Uczestnictwo (nie określono ani roli, ani zakresu prac) w jednym projekcie OPUS. Ponadto projekt w ramach systemu monitoringu ruchu turystycznego w Górach Stołowych nie jest do końca projektem naukowym, albo nie został on właściwie opisany.

Brak udziału w projektach międzynarodowych (europejskich) na tym etapie kariery należy ocenić niestety negatywnie. Wpisuje się to w bardzo niską ocenę udziału w pracach badawczych, pozyskiwaniu projektów a w szczególności usamodzielnienia się (czyli kierowania zespołami, lub ich częściami).

Jedyny godny odnotowania projekt jest wewnętrznym projektem na uczelni macierzystej. Jest nim projekt naukowy Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza (ID-UB) UAM: 038/04/NP/0005, How much is too much? Overtourism in a mountain area national park – optimization of the impacts of tourist traffic growth in the post-pandemic era (Cases: Stołowe Mts. National Park; Karkonosze National Park), 2021-2024

PARAMETRY dotyczące dorobku naukowego są poprawne, na tym etapie kariery. Na uwagę zasługuje zwłaszcza praca opublikowana w Journal of Mountain Sciences (A2), cytowana około 50 razy (i to jest dużo), a także praca: Managing tourism pressure: Exploring tourist traffic patterns and seasonality in mountain national parks to alleviate overtourism effects M Rogowski, B Zawilińska, J Hibner; Journal of Environmental Management 373, 123430 Opublikowana w roku 2025 i mająca już 25 cytowań.

Analizując bazy naukometryczne widać wyraźnie, że liczba cytowań a co za tym idzie istotność prac z każdym rokiem sukcesywnie wzrastają.

**Liczba cytowań publikacji (na dzień 1.09.2025 r.):**

wg bazy Scopus: **110** (bez autocytowań: **100**)

wg bazy Google Scholar: **362** (bez autocytowań: **298**)

wg bazy Web of Science: **70** (bez autocytowań: **56**)

Liczba cytowań dla cyklu publikacji wchodzących w skład osiągnięcia [A1, A2, A3, A4, A5, A6, A7]

(na dzień 1.09.2025 r.):

wg bazy Scopus: **75** (bez autocytowań: **63**)

wg bazy Google Scholar: **136** (bez autocytowań: **112**)

wg bazy Web of Science: **48** (bez autocytowań: **36**)

Analizując wpływ i znaczenie publikacji według bazy SCOPUS warto stwierdzić, że średnia liczba cytowań oraz współczynnik FWCI są raczej na średnim poziomie. Dla prac, w których Habilitant jest pierwszym autorem wynoszą odpowiednio: 4 oraz 0,204 a dla prac, w których Habilitant jest jedynym Autorem, odpowiednio: 11 oraz 0,604.

Index Hirscha w bazie SCOPUS – 6 oraz w Google scholar – 13 są bardzo przyzwoitymi parametrami na tym etapie kariery i należy je ogólnie ocenić pozytywnie.

#### **4. Działalność dydaktyczna**

Z racji pracy w Uniwersytecie Adama Mickiewicza w Poznaniu dr Mateusz Rogowski prowadzi liczne: wykłady i ćwiczenia, a także wykłady monograficzne, zajęcia terenowe, jako organizator, kierownik i prowadzący oraz zajęcia dla studentów programu Erasmus. Ponadto na uwagę zasługuje prowadzenie zajęć w innych uczelniach: Wyższej Szkole Handlu i Usług w Poznaniu, Wyższej Szkole Zawodowej „Kadry dla Europy” w Poznaniu oraz w Wielkopolskiej Wyższej Szkole Turystyki i Zarządzania w Poznaniu.

Na szczególną uwagę zasługuje bogata działalność związana z opieką nad pracami na stopień naukowy jako:

- **promotor pomocniczy pracy doktorskiej** dr Artura Żyto (obrona w 2023 – tytuł: Materialne dziedzictwo kulturowe rejonu Gór Stołowych – stan obecny i perspektywy turystycznego wykorzystania)

- promotor 115 prac licencjackich studentów kierunku „Turystyka i Rekreacja WNGiG UAM, spośród których, jedna zdobyła tytuł najlepszej pracy licencjackiej w wydziałowym konkursie prac: Natalia Krupka: Biometeorologiczne uwarunkowania turystyki w 2017 roku na obszarze Adrspassko - teplickich skał w Republice Czeskiej, 2018, a kolejnych 11 zakwalifikowało się do wydziałowego konkursu;

- opiekun 17 prac magisterskich studentów „Turystyka i Rekreacja” WNGiG UAM, których promotorem był prof. dr hab. Zygmunt Młynarczyk;

- opiekun projektu naukowego studentki Turystyki i Rekreacji lic. Kaliny Klimenko: Turystyka doświadczeń - szanse dla krajów słabo rozwiniętych turystycznie na przykładzie Mauretanii, realizowany w ramach konkursu: 096 Study@Research, Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza

Habilitant ponadto recenzował 132 prace licencjackie studentów kierunku „Turystyka i Rekreacja” WNGiG UAM.

Działalność edukacyjną, organizacyjną oraz rolę w kształceniu przyszłych pokoleń należy ocenić bardzo wysoko.

## 5. Wnioski końcowe

**Całość osiągnięć rozpatrywanych z punktu widzenia ewentualnego przyznania stopnia doktora habilitowanego należy ocenić wysoko.** W konkluzji stwierdzam, że całokształt dorobku naukowego dr Mateusza Rogowskiego oraz Jego osiągnięcie habilitacyjne uzasadniają pozytywny wniosek o dopuszczenie do dalszych etapów postępowania habilitacyjnego zgodnie z obowiązującymi przepisami. Stwierdzam, że dr Mateusz Rogowski spełnia wymogi określone w art. 219, ust. 1-3, ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2024 r. poz. 1571 z późn. zm.). Posiada tytuł doktora Nauk o Ziemi w zakresie geografii społeczno-ekonomicznej, jest Autorem siedmiu publikacji, będących głównym elementem osiągnięcia naukowego poddanego ocenie (będącego oryginalnym opracowaniem rozwiązującym postawiony problem badawczy) oraz wykazał się aktywnością dydaktyczną i organizacyjną.

Warszawa 5 lutego 2026 r.